

Izgrajevanje inkluzivnih kompetenc

■ **Karmen Drljić** je inkluzivna pedagoginja, asistentka na *Pedagoški fakulteti Univerze na Primorskem*. Posveča se inkluziji in inkluzivnim strategijam, raziskuje pomen rezilientnosti bodočih pedagoških delavcev pri izgrajevanju njihovih inkluzivnih kompetenc ter sooblikuje učečo se skupnost.

V začetnem izobraževanju bodoči vzgojitelji in učitelji spoznavaajo temeljna načela inkluzije. Običajno so te vsebine obravnavane v okviru specifičnega predmeta, ki predstavlja inkluzijo z vidika vključevanja otrok s posebnimi potrebami, ni pa tako osredotočen tudi na vse druge skupine potencialno marginaliziranih otrok.

Inkluzivnih vsebin, ki so povsem ločeno obravnavane od drugih predmetov, študenti zaradi pomanjkanja konkretnih pedagoških izkušenj še ne zmorejo integrirati v neko smiselno celoto. Tako lahko inkluzijo razumejo kot vključevanje otroka s posebnimi potrebami, ki potrebuje veliko individualne obravnave, da bi napredoval, kar od posameznega pedagoškega delavca zahteva dodaten napor in povsem nova znanja. Zgodi se lahko, da spregledajo, da inkluzija pravzaprav izhaja iz potrebe po zagotavljanju socialno pravične družbe, za kar ni odgovoren le en učitelj ali vzgojitelj, temveč učitelji oz. vzgojitelji kot skupnost. Večina študentov, čeprav mnogi med njimi delajo kot prostovoljci, nima izkušenj z otroki, ki imajo različne vzgojno-izobraževalne potrebe. Zaradi pomanjkanja (tudi) povsem neformalnih in sproščenih socialnih interakcij z njimi lahko izoblikujejo stališča, ki temeljijo na predsodkih in v njih ustvarjajo občutke nelagodja. Zato je pomembno, da je izobraževanje za inkluzijo usmerjeno v razvijanje ne le inkluzivnih kompetenc, temveč tudi v razvijanje profesionalne vztrajnosti, proaktivnosti, avtonomnosti in v doživljanje, da je lahko vsak posameznik skupaj z drugimi akter sprememb.

V okviru vseživljenjskega izobraževanja učiteljev že relativno dolgo poznamo pojem učeče se skupnosti, njen pomen pri zagotavljanju kakovostne vzgoje in izobraževanja pa poudarja tudi OECD v publikaciji *Teachers Matter*. Učeča se skupnost pomeni oblikovanje skupnosti, ki jo tvorijo pedagoški strokovni delavci, v začetnem izobraževanju učiteljev pa študenti, visokošolski učitelji in mentorji na praksi. V učeči se

skupnosti študenti lahko izgrajujejo različne kompetence, ki se nanašajo bodisi na (ne)posredno pedagoško delo ali na socio-emocionalne veščine, ki jih potrebujejo oz. jih bodo potrebovali v svojem poklicu. Učeča se skupnost temelji na medsebojni podpori in pomoči. Omogoča učenje o tem, kako drugemu slišati in se nanj odzvati, kako drugemu ponuditi drugačen pogled na konkreten problem in ga skupaj preoblikovati v izziv ter poiskati rešitve zanj.

Izgrajevanje kompetenc v učeči se skupnosti je lahko za študente še posebej koristno takrat, ko se morajo soočiti s povsem novimi in zahtevnimi pedagoškimi vsebinami. Zato sva se z dr. Vanjo Kiswarday v preteklem in predpreteklem študijskem letu odločili, da bodo študenti, bodoči učitelji oz. vzgojitelji, izvedli večdnevne delavnice za otroke z različnimi potrebami in iz različnih socialno-kulturnih okolij. Ugotovili smo, da je ena izmed prednosti delavnic ta, da tako študentom kot otrokom omogočajo manj formalno in bolj sproščeno obliko druženja ter učenja, kjer so vse 'napake' dovoljene. Študenti so morali pri pripravi delavnic svoje novo inkluzivno znanje integrirati v znanje, ki so ga med študijem pridobili pri drugih predmetih. S tem so dobili občutek, da že veliko vedo, kar pa so morali nadgraditi z inkluzivnimi strategijami. Med sodelovanjem v manjših skupinah so se učili sopoučevanja, kar jih je do neke mere razbremenilo pritiska, ki so ga doživljali zaradi povsem nove izkušnje. Čeprav je bila naloga zanje zahtevna, so se v učeči se skupnosti lahko počutili dovolj varne, da so si upali preizkušati zanje nove stvari. Razvi-

jali so empatijo do stiske kolegov študentov, ki so se v novi situaciji počutili še negotove. Učili so se poslušati drug drugega ter drug drugemu utemeljevati inkluzivna stališča. V interakciji z otroki pa so pogosto spoznali, da se njihova konkretna izkušnja z otroki z različnimi potrebami ne ujema s predhodnimi pričakovanji o zmožnostih, sposobnostih in vedenju otrok. Velikokrat se je celo izkazalo, da so bile nekatere dejavnosti za otroke prelahke, seveda pa se je zgodilo tudi obratno. Pomemben sestavni del učeče se skupnosti je tudi refleksija. V skupni refleksiji so študenti delili lastno doživljanje učenja in vedenja otrok, ob tem pa so lahko na različne situacije z otroki pogledali z različnih zornih kotov.

Študenti, bodoči učitelji oz. vzgojitelji, med študijem spoznavaajo različne inkluzivne strategije, ki jih literatura navaja kot učinkovite. Problem teh strategij pa je, da jih pogosto ni mogoče povsem prenesti v obstoječi (ne)inkluzivni vzgojno-izobraževalni sistem. Prav zaradi tega je pomembno, da študentom med izobraževanjem zagotovimo različne avtentične izkušnje, kjer jih lahko preizkušajo in o njih reflektirajo v učeči se skupnosti. V njenem varnem in spodbudnem okolju lahko razvijajo zavedanje, da so spremembe možne, čeprav niso takojšnje. S tem krepijo lastno profesionalno vzdržljivost, proaktivnost in avtonomnost, kar jim omogoča, da so lahko aktivni pobudniki in akterji sprememb. Učeča se skupnost pa je dragocena tudi za visokošolske učitelje, ki se ukvarjajo z inkluzijo, saj jim ponuja vpogled v nekoherentnost inkluzije, v katero je še močno vpet segregativni diskurz. ◀